

εις Παρισίους, εις τὸ μέγαρον Δωβριών, ὁδὸς Ἰλλερὲν-Βερτέν».

— Διὰ τῆς ταχυδρομικῆς ἀμάξης! εἶπεν ἡ Εὐγενία. Πράγμα διὰ τὸ ὅποιον θὰ ἔδιδα χιλιάκις τὴν ζωὴν μου!

Ἐντελής καὶ φοβερὰ καταστροφή!

Τὸ σκάφος ἐβυθίζετο ἄρδην ἐν μέσῳ τῷ ὠκεανῷ τῶν ἐλπίδων.

Πολλὰ γυναικες, ἐγκαταλείπομεναι ὑπὸ τοῦ ἐραστοῦ των χάριν ἀντιζήλου, φονεύουσιν αὐτὴν καὶ φεύγουσιν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ κόσμου, καταλήγουσαι εἰς τὸ ἰκρίωμα ἢ εἰς τὸν τάφον. Ἐἶνε δὲ ὄραϊον τοῦτο βεβαίως καὶ ποιητικόν. Τὸ ἐλατῆριον τοῦ ἐγκλήματος εἶνε ὑψηλὸν καὶ βίαιον πάθος, ἐπιβάλλον εἰς τὴν ἀνθρώπινον διακαυσύνην.

— Ἄλλαι κλίνουσι τὴν κεφαλὴν καὶ ὑποφέρουσιν ἐν σιγῇ· διέρχονται δὲ οὕτω τὸν βίον ἐγκαρτεροῦσαι καὶ θνήσκουσαι, κλαίουσαι καὶ συγχωροῦσαι, προσευχόμεναι καὶ ἐνθυμούμεναι μέχρι τοῦ τελευταίου των στεναγμοῦ. Τοῦτο εἶνε ἔρωσ· ἔρωσ ἀληθῆς, ἔρωσ ἀγγέλων, ἔρωσ ὑπερήφανος, ζῶν καὶ θνήσκων ἐκ τῆς ὀδύνης του.

Τοιοῦτον δὲ ὑπῆρξε τὸ αἶσθημα τῆς Εὐγενίας μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς φοβερᾶς ἐκεῖνης ἐπιστολῆς.

Ἔστρεψε τὰ βλέμματά της πρὸς τὸν οὐρανόν, κ' ἐνθυμήθη τοὺς ὑστάτους τῆς μητρός της λόγους, ἧτις διὰ βλέματος μαντικῆ εἶχε διίδει τὸ μέλλον, ὡς διαβλέπουσιν αὐτὸ ἐνίοτε οἱ ἐπιθάνατοι. Εἶτα δέ, ἀναμνηστικὴ τοῦ προφητικῆς θανάτου καὶ τοῦ προφητικῆς βίου τῆς μητρός της, ἀνεμέτρησε δι' ἑνὸς βλέματος ὅλην αὐτῆς τὴν μοῖραν καὶ εἶδεν, ὅτι οὐδὲν ἄλλο τῇ ἀπέμενε πλέον ἢ νὰ τανύσῃ τὰς πτέρυγας πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ νὰ ζήσῃ ἐν προσευχῇ μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἀπελευθερώσεώς της.

— Ἡ μήτηρ μου εἶχε δίκαιον, εἶπε κλαίουσα. Ἡ μοῖρά μου εἶνε βράσανος καὶ θάνατος.

Βραδυπατοῦσα μετέβη ἀπὸ τοῦ κήπου εἰς τὴν αἴθουσαν. Δὲν διήλθε, παρὰ τὴν συνθήειάν της, τὸν διάδρομον· ἀλλ' ἀνεῦρε τὴν ἀνάμνησιν τοῦ ἐξαδέλφου της ἐν τῇ γηραιᾷ ἐκείνῃ τεφρᾷ αἰθούσῃ, ἐν ἣ ἔκειτο πάντοτε ἐπὶ τῆς ἐστίας μικρὸν πινάκιον, ὅπερ μετεχειρίζετο κατὰ τὸ πρόγευμά της μετὰ τῆς ἐκ παιλαίας ἀργίλλου τῶν Σεβρῶν σακχαροδόχης.

[Ἐπειτα το τέλος.]

Ὁ κακὸς ἐκχύνει κατὰ τῶν ἄλλων τὸ ὀλιγώτερον μέρος τῆς χολῆς του καὶ τὸ ἀθηνέστερον. Τὸ πλεῖστον τῆς κακίας του μένει ἐν ἑαυτῷ καὶ τὸν πνίγει.

MARTIS

Ἀπανταχοῦ σχεδὸν τῆς Ἑλλάδος ἐπικρατεῖ συνήθεια νὰ προσδένωσι ἄνω τοῦ καρποῦ τῆς ἀριστερᾶς ἢ καὶ ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν τῶν παιδίων κεκλωσμένα νημάτια ἐρυθρὰ καὶ λευκὰ. Ποιοῦσι δὲ τοῦτο διὰ τὰ μὴ τὰ πιάνη ἢ διὰ τὰ μὴ τὰ κάφη (τὰ μανρίση) ὁ ἥλιος, ὡς λέγουσι. Τὰ κλωσμάτια προσδένονται τῇ πρώτῃ τοῦ Μαρτίου, ἀποσπῶνται δὲ τῇ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ τοῦ αὐτοῦ μηνός, καὶ διὰ τοῦτο καλοῦνται κοινῶς Μάρτις.

Ἡ ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ἐξάπλωσις τοῦ ἔθους τούτου τεκμηριοῖ τὴν παλαιότητα αὐτοῦ. Ἄν παραδεχθῶμεν τὴν ὑπὸ τῆς συμβολικῆς σχολῆς τῶν μυθολόγων προτεινομένην ἐρμηνείαν, ἐπειδὴ τὸ λευκὸν χρῶμα εἶνε κατ' αὐτὴν σύμβολον τοῦ πρωϊνοῦ καὶ ἐν γένει τοῦ ἀσθενεστεροῦ φωτὸς τοῦ ἡλίου, τὸ δ' ἐρυθρὸν τοῦ μεσημβρινοῦ καύματος¹, ἔπεται ὅτι κατὰ τὸν ἐν ταῖς δεισιδαιμονίαις συχναῖς ἐφαρμοστόμενον νόμον τῆς ὁμοιοπαθείας, τὰ ἐρυθρὰ καὶ λευκὰ κλωσμάτια σκοποῦσι τὴν ἀπέλασιν παντός ἐκ τοῦ ἡλιακοῦ θάλπου κακοῦ. Πάντως δὲ ἐθεωροῦντο ἀποτροπτικὰ τῶν δεινῶν, ὡς συναγομεν καὶ ἐκ τῆς χρήσεως αὐτῶν ἐν μαγγανείαις, ἧς ποιοῦνται μνείαν ἀρχαῖοί τινες συγγραφεῖς. Ὁ Ἀρτεμίδωρος ἐν τοῖς Ὀνειροκριτικοῖς (Α', 79) συσχετίζει τοὺς ποικίλους ἐρίων στεφάνους τῇ σκευῇ τῶν μαγισσῶν· ὁ Βιργίλιος ἐν τοῖς Βουκολικοῖς (VIII, 73 κε) ἀναφέρει πολυχρῶμους μίτους περιδονομένους τρεῖς περὶ εἰκόνα ἐρωμένου πρὸς σαγήνησιν αὐτοῦ, καὶ ἀλλαγῇ ὑποτίθησι πρεσβύτιδα ἐνοῦσαν διὰ τριπλοῦ κόμβου τρεῖς πολυχρῶμους στήμονας πρὸς τέλεσιν φίλων². ὁ δὲ Πετρώνιος μὲνιεται ὁμοίως μαγγανείας, τῆς περὶ τὸν τράχηλον δέσεως πολυχρῶμου στήμονος³.

Ἄλλὰ καὶ ῥητῶς ἀναφέρεται ὑπὸ βυζαντιακῶν συγγραφέων ἢ χρῆσις βεβαμμένων κλωσμάτων ὡς ἀποτροπαίων ἢ προβάσκανίων. Ὁ τῆς ἐκκλησίας πατὴρ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος λέγει ἐπὶ λέξει ταῦτα: «Τί ἂν τις εἴποι τὰ »περίαπτα, καὶ τοὺς κώδωνας τοὺς τῆς χειρὸς ἐξηρητημένους καὶ τὸν κόκκινον στήμονα »καὶ τὰ ἄλλα τὰ πολλῆς ἀνοίας γέμοντα, δέον »μηδὲν ἕτερον τῷ παιδί περιτιθέειν ἄλλ' ἢ »τὴν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ φυλακὴν;»⁴. Ὁ δὲ σχο-

1. Βλ. Nork, Etym. myth. Real - Wörterbuch λ. Farbe, τ. II, σ. 14. Πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς γνώμης ταύτης φέρεται καὶ ὁ παρὰ τῷ Ἰγίνῳ μῦθος (136) περὶ τοῦ μόσχου τοῦ Μίνω, τοῦ ἐναλλάσσοντος τρεῖς τῆς ἡμέρας χρῶμα, ἦτοι λευκὸν ἐρυθρὸν καὶ μέλαν, εἰκονίζοντος δὲ τὸν ἥλιον.

2. Vergil., Cir. 371.—Βλ. καὶ Nemes., Ecl. IV.

3. Petron., Satyr. 131.

4. Ἰω. Χρυσ. εἰς Α' πρὸς Κορινθ. 12, 7 τ. I', σ. 125 ἔκδ. Παρίσι.

λιαστής Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ Βασίλειος γράφει ὁμοίως: «Περίαμματα κατὰ τὰς χεῖρας» καὶ τοὺς βραχίονας καὶ τοὺς ἀγένας, κλωσμάτια τινα βεβαμμένα. . . τὰ ὑπὸ τῶν γραῖδων τοῖς βρέφουσιν ἐπιδεσμούμενα ἐπι(ψι)θυριζουσῶν εἰς ἀποτροπιασμόν»¹. Ἐν τινι δ' ἀνεκδότῳ λεξικῷ φέρονται ταῦτα: «Περίαμματα τὰ κατὰ τοὺς τραχήλους καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας βεβαμμένα κλωσμάτια, ἅτινα αἱ γυναῖκες περιάπτουσι»². Οὐδεμίαν νομίζομεν ὑπάρχει ἀμφιβολία περὶ τῆς ταυτότητος τῆς βυζαντιακῆς μετὰ τῆς σημερινῆς ἑλληνικῆς δεισιδαιμονίας τῶν περιάπτων τοῦ Μαρτίου. Οὐ μόνον δὲ παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις Ἕλλησιν ἀνευρίσκομεν αὐτὴν ταύτην τὴν δεισιδαιμονίαν, ἢ τοῦλάχιστον συνήθειαν ὁμοιοτάτην αὐτῇ. Ἐν τοῖς Ἐλευσινίοις μυστηρίοις, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Φωτίου, «οἱ μύσται, ὡς φασί, κρόκη τὴν δεξιάν χεῖρα καὶ τὸν πόδα ἀναδούνται» καὶ «λέγεται τοῦτο κροκοῦν»³. Ὡς εἰκάζουσιν οἱ ἀρχαιολόγοι, ἐγένετο ἴσως ἡ περιδεσις ἐν Κρόκωνι τῆς Ἐλευσίνοσ ὑπὸ τῶν Κροκωνιδῶν, τῶν ἀπογόνων τοῦ υἱοῦ τοῦ Τριπτολέμου Κρόκωνος⁴.

Ἐν τῇ Ἐορτολογίᾳ αὐτοῦ (σ. 256), πραγματευόμενος τὰ περὶ τῶν Ἐλευσινίων, ὁ Αὐγουστος Μόμμσεν φρονεῖ, ὅτι ἴσως ἡ τῶν πολυχρώμων στημόνων δεισιδαιμονία ἔχει τὴν ἀρχὴν ἐκ τῆς κρόκης τῶν μυστηρίων. Τὸ ἀντίθετον φαίνεται ἡμῖν πιθανώτερον, ὅτι μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς Ἐλευσινίοις συνήθεια προῆλθεν ἐκ παλαιτάτης δημόδους δεισιδαιμονίας. Τοῦτο δὲ συνάγομεν ἐκ τῆς ὑπάρξεως ὁμοίων ἢ ἀναλόγων ἐθίμων παρὰ διαφόροις λαοῖς. Οἱ Ῥωμοῦνοι περιδέουσι τῇ πρώτῃ Μαρτίου περὶ τὸν ἀριστερὸν βραχίονα ἐρυθρὰν καὶ λευκὴν μεταξίνην κλωστήν, εἰς ἣν εἶνε προσδεδεμένον ἀργυροῦν νόμισμα. Τῇ δὲ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς ἀποκόπτουσιν αὐτὴν, ἀγοράζουσι διὰ τοῦ νομίσματος τυρὸν καὶ ἐρυθρὸν οἶνον, τρώγουσι δὲ καὶ πίνουσι ταῦτα ὑπὸ ῥοδῆν, εἰς τῆς ὁποίας τοὺς κλώνας ῥίπτουσιν εἰτα τὴν κλωστήν⁵. Ἄλλ' ἴσως τὴν συνήθειαν ταύτην παρέλαβον οἱ Ῥωμοῦνοι ἐκ τῶν Ἑλλήνων. Δυσκόλως ὁμως δύναται τις νὰ παραδεχθῆ, ὅτι ἐκ τῆς ἐν τοῖς Ἐλευσινίοις μυστηρίοις τελετῆς προῆλθον ἢ τε χρῆσις πολυχρώμων μίτων ἐν μαγχανεῖαις καὶ ἢ τὰ μάλιστα διαδεδομένη παρὰ τοῖς βο-

ρείοις λαοῖς πρόληψις, ἢ ἀποδιδούσα ἐξαιρετικὴν δύναμιν εἰς τὴν ἐρυθρὰν κλωστήν¹. Κατὰ τὰ δανικὰ δημοτικὰ ἄσματα, οἱ ἥρωες ἔδενόν περὶ τὸ κράνος ἐρυθρὰν μεταξίνην κλωστήν πρὸς ἀποτροπὴν κακῶν ἐν τῇ μάχῃ². Ἐν Βενδικῇ περιδέουσι τὴν χεῖρα τῶν παιδίων κατὰ τὸ βάπτισμα δι' ἐρυθρὰς μεταξίνας³. Τὴν κεφαλὴν τῶν νηπίων εὐθύς γεννωμένων καλύπτουσιν ἐνιαχοῦ τῆς Σουηδίας διὰ λινοῦ σκούφου, ἔχοντος ἐρυθρὰς καὶ κιτρίνας ταινίας⁴. Ἐν Ἀβελλάνδῃ ἡ νύμφη φέρει περὶ τὸν τράχηλον ἐρυθρὰν κλωστήν⁵. Ἐν Βελγικῇ περιδέουσι δι' ἐρυθρὰς κλωστῆς ἐπίσης τὸν τράχηλον τῶν φηγόντων δηλητηριώδη χόρτον κτηνῶν πρὸς θεραπεσίαν⁶. Ἐδυνάμεθα καὶ ἄλλα πλείονα νὰ παραθέσωμεν μαρτυρία, ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι τὰ μνημονευθέντα ἀρκούσι πρὸς καταδείξιν τῆς παλαιότητος τῆς τοιαύτης συνήθειας καὶ τῆς μεγάλης διαδόσεως αὐτῆς.

N. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ.

ΓΑΜΟΙ ΕΝ ΕΥΡΩΠΗ

Κατ' ἐπίσημον τινὰ ἀπογραφὴν τῆς ἰταλικῆς Κυβερνήσεως περιλαμβάνουσιν περίοδον 15 ἐτῶν 1865—1880, ὁ μέσος ὅρος τῶν τελοῦμένων γάμων ἐτησίως ἐπὶ 1000 κατοίκων ἐν ταῖς διαφόροις Κράτεσι τῆς Εὐρώπης ἔχει ὡς ἐξῆς: ἐν Ἰταλίᾳ 7, ἐν Γαλλίᾳ 8, ἐν Σκωτίᾳ 7, ἐν Ἰρλανδίᾳ 5, ἐν Γερμανίᾳ 9, ἐν Αὐστροίᾳ 8, ἐν Οὐγγαρίᾳ καὶ Τρανσυλβανίᾳ 10, ἐν Κροατίᾳ καὶ Σλαβονίᾳ 10, ἐν Ἑλβετίᾳ 7, ἐν Βελγίῳ 7, ἐν Ὀλλανδίᾳ 8, ἐν Σουηδίᾳ 7, ἐν Νορβηγίᾳ 7, ἐν Δανίᾳ 7, ἐν Ἰσπανίᾳ 7 ἐν Ρουμανίᾳ 7, ἐν Ἑλλάδι 6, ἐν Σερβίᾳ 11, ἐν Φιλανδίᾳ 8, ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ Ρωσίᾳ 10, ἐν τῇ ῥωσικῇ Πολωνίᾳ 8. Ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀριθμῶν, πλὴν τινῶν ἐξαιρέσεων ἢ ἀναλογία τῶν γάμων πρὸς τὸν πληθυσμὸν ἐκάστου Κράτους ὀλίγον ποικίλλει ἐν Εὐρώπῃ. Οἱ ἐξαιρετικῶς μικροὶ ἀριθμοὶ, οἱ παρατηρούμενοι ἐν Ἰρλανδίᾳ, Σουηδίᾳ καὶ Νορβηγίᾳ ὀφείλονται πιθανῶς εἰς τὴν ἰσχυρὰν μετανάστευσιν τῶν νέων ἀνδρῶν ἐκ τῶν χωρῶν τούτων. Οἱ ἐκ τούναντιον ἐπὶ κτωσ μεγάλοι ἀριθμοὶ ἐν Αὐστρουγγαρίᾳ ἐξηγοῦνται ἐκ τῆς ἐπικρατούσης εἰς τοὺς δύο τούτους τόπους μεγάλης θνησιμότητος, καθότι

1. Rochholz, Deutscher Glaube. 1867 σ. 204-212 (Der rothe Faden).—F. Liebrecht, Zur Volkskunde. 1879 σ. 305-310 καὶ ἐν Philologus, τ. XIX. σ. 582 κ.ε. (Der liegende Faden).

2. Liebrecht σ. 307.

3. Rochholz σ. 205.

4. Ἄδτ.

5. Wolf, Beiträge zur deutschen Mythologie I, σ. 80.

6. Ἄδτ. σ. 220.

1. Ἐν ἐκδόσει Γρηγορίου τοῦ Κορινθίου ὑπὸ Bast καὶ Schaefer σ. 874.

2. Ἄδτ. σ. 874-5. — Hemsterhusius εἰς Σχολ. Ἄριστοφ. Πλουτ. 590 σ. 190 α.

3. Φωτ. λ. κροκοῦν σ. 180, 7.

4. Schoemann, Griech. Alterth. 3η ἐκδ. τ Β' σ. 390.

5. Derblich, Land u. Leute in Moldau und Wallachei. 1859 σ. 164.